

Upadek Jerozolimy i Judei

Pierwsza katastrofa Wieku Ewangelii (70 rok)

„Gdy zaś ujrzycie Jerozolimę otoczoną przez wojska, wówczas wiedźcie, że przybliżyło się jej zburzenie” — Łuk. 21:20.

Jerozolima wyróżnia się jako najważniejsze miasto w Biblii oraz jeden z najstarszych, nieprzerwanie zamieszkałych ośrodków miejskich na świecie. Jej nieustająca doniosłość wykracza poza teksty biblijne, pozostając w centrum uwagi nawet we współczesnych wiadomościach i dyskursie religijnym. Upadek Jerozolimy w 70 roku stanowi przełomowy moment zarówno w historii żydowskiej, jak i chrześcijańskiej. Wielu chrześcijan postrzega to wydarzenie jako wypełnienie proroctwa Jezusa Chrystusa zapisanego w Ewangeliach (Łuk. 21:5-6), w którym zapowiedział On zniszczenie Świątyni. Z tej perspektywy rzymskie oblężenie i późniejsze zburzenie Jerozolimy przez Tytusa, po latach konfliktów rozpoczętych około 66 roku, doprowadziło nie tylko do ogromnych zniszczeń, lecz także do spełnienia kluczowych elementów chrześcijańskich oczekiwań proroczych.

To katastrofalne wydarzenie naznaczone było przełamaniem potężnych obwarowań Jerozolimy, zniszczeniem Drugiej Świątyni oraz rozproszeniem znacznej części ludności żydowskiej – procesem, który zapoczątkował to, co powszechnie określa się mianem diaspory żydowskiej. Choć Jerozolima doświadczyła już wcześniej zniszczeń i wygnania, jak miało to miejsce podczas podboju babilońskiego w 606 r. p.n.e., wydarzenia z 70 roku są przez wielu postrzegane jako wyjątkowe ze względu na połączenie religijnego, kulturowego i proroczego znaczenia, jakie im przypisano, zwłaszcza w tradycji chrześcijańskiej.

Aby zrozumieć, jak Jerozolima znalazła się w tym kluczowym momencie dziejów, warto przyjrzeć się jej wcześniejszej historii opisanej w relacjach biblijnych. Pierwsza wzmianka o mieście pojawia się w historii Melchizedeka, króla Salem, który pobłogosławił Abrahama (1 Mojż. 14:18-20). Ta wczesna wzmianka ukazuje duchowe znaczenie Jerozolimy na długo przed tym, zanim stała się centrum życia żydowskiego. Później Jerozolima była ufortyfikowanym miastem kananejskim, zarządzanym przez Jebusytów (Joz. 15:63).

Narracja rozwija się dalej wraz ze zdobyciem Jerozolimy przez króla Dawida, który odebrał ją Jebusytom i

uczynił następnie stolicą Izraela, znaną odtąd jako Miasto Dawidowe (2 Sam. 5:6-9). Sprowadzenie Arki Przymierza do Jerozolimy przez Dawida (2 Sam. 6:12-19) jeszcze bardziej umocniło rolę miasta jako centralnego miejsca kultu narodu, wyznaczając punkt zwrotny w jego znaczeniu politycznym i religijnym. Później stało się ono także kolebką wiary chrześcijańskiej po misji naszego Pana i późniejszym spłodzeniu z ducha uczniów w dniu Pięćdziesiątnicy.

Przypomnijmy, że Jezus przybył do Jerozolimy na cztery dni przed swoją śmiercią. Gdy zbliżał się do miasta, ubolewał, że Izraelowi brakowało duchowego owocu. Symbolem tego stanu było bezowocne drzewo figowe, które zostało przeklęte i uschło (Mat. 21:18-19). Naza jutrz, w dniu uważanym za ostatni dzień nauczania naszego Pana w świątyni, ponownie zwrócił uwagę na brak skruchy w Izraelu, wyrażając swój żal nad Jerozolimą (Mat. 23:37-39).

„Jeruzalem, Jeruzalem, które zabijasz proroków i kamienujesz tych, którzy do ciebie byli posłani, ileż to razy chciałem zgromadzić dzieci twoje, jak kokosz zgromadza pisklęta swoje pod skrzydła, a nie chcieliście! Oto wam dom wasz **pusty** zostanie. Albowiem powiadam wam: Nie ujrzycie mnie odtąd, aż powiecie: Błogosławiony, który przychodzi w imieniu Pańskim”.

Słowo „pusty” jest tłumaczeniem greckiego terminu *erēmos* (Strong: G2048) i stanowi przymiotnik, który opisuje miejsce jako opuszczone lub przekształcone w pustkowię. Wizja przyszłości Jerozolimy, zawarta w powyższej wypowiedzi naszego Pana, została dodatkowo wzmocniona, gdy opuścił świątynię i oznajmił uczniom, że nawet ona zostanie całkowicie zniszczona: „Czy nie widzicie tego wszystkiego? Zaprawdę powiadam wam, nie pozostanie tutaj kamień na kamieniu, który by nie został rozwalony” (Mat. 24:2).

Józef Flawiusz odnotowuje^[1], że przed ostatecznym szturmem na Jerozolimę, w trakcie długiego oblężenia przez Rzymian, ogołocili oni całą okoliczną ziemię z drzew i roślinności w promieniu około dziesięciu mil, aby wykorzystać je do budowy machin wojennych i taranów. Ziemia została przekształcona w pustkowię – w pustynię – na odcinku wynoszącym dziewięćdziesiąt stadiów (około dziesięciu mil). Była to początkowa dewastacja ziemi Judei, która prowadziła do zniszczenia Jerozolimy i jej świątyni. Długotrwałe oblężenie doprowadziło także do głodu i wyniszczenia mieszkańców miasta. Mimo że powstańcy wciąż się bronili i podejmowali kontrataki, wielu zdesperowanych mieszkańców i żołnierzy przeszło na stronę rzymską.

Zapisy sugerują, że ciała zmarłych piętrzyły się, a ich liczba wyniosła około 600 000, co stanowi wyraźny dowód na spustoszenie, jakie dotknęło miasto i jego okolice.

Józef Flawiusz, jako naoczny świadek^[2] zniszczenia, opisał ogień na wzgórzu świątynnym jako „kipiący od podstaw, wszędzie jedna masa płomieni, lecz strumień krwi był obfitszy niż płomień”. Zauważył również, że ten ostateczny dzień zniszczenia, kończący długotrwałe oblężenie i wojnę, przypadał dokładnie na ten sam dzień i miesiąc, w którym Pierwsza Świątynia została spalona i zniszczona przez Babilończyków – 9. dzień miesiąca Aw, piątego miesiąca kalendarza żydowskiego.

Post w smutku

Dziewiąty dzień miesiąca Aw jest ważnym dniem w kalendarzu żydowskim, obchodzonym jako dzień postu i skruchy, znanym również jako Tisza be-Aw. Dzień ten nawiązuje do historycznych wydarzeń związanych z bałwochwalstwem i nieposłuszeństwem wobec Boga. Miesiąc Aw uważany był za czas tragiczny, a dziewiąty dzień szczególnie wyróżnia się kilkoma innymi nieszczęśliwymi wydarzeniami narodowymi, co według tradycji żydowskiej wskazuje na boskie rozliczenie. W Księdze Liczb, rozdziale 14, opisano relację dwunastu zwiadowców, z których dziesięciu przekazało fałszywe sprawozdanie, wywołując zwątpienie w boską obietnicę dotyczącą Ziemi.

Tradycyjnie wydarzenie to datowane jest na 9. dzień miesiąca Aw, kiedy to zginęło dziesięciu złych zwiadowców oraz ich zwolennicy. Oprócz zniszczenia Jerozolimy i równoległego zburzenia zarówno pierwszej, jak i drugiej świątyni przez Babilończyków i Rzymian, w dniu 9 Aw miały miejsce także inne znaczące tragedie. W 1290 roku król Edward I wydał „Edykt Wygnania”, nakazujący wszystkim Żydom opuszczenie Anglii. Prawie 300 lat później, 9. dnia Aw w 1492 roku, król Ferdynand i królowa Izabela Hiszpańska ogłosili podobny edykt wygnania. Wydarzenia te nie powinny być postrzegane jako przypadkowe, lecz jako przypomnienie o konsekwencjach nieposłuszeństwa narodu.

W opisie zawartym w Księdze Liczb 14 dostrzegamy wyraźny brak wiary oraz całkowite lekceważenie zapewnień i obietnic Jahwe, które zostały przekazane przez Mojżesza. Biorąc pod uwagę długie panowanie królów, z których większość była niegodziwa oraz ostrzeżenie Jeremiasza zawarte w Księdze Jeremiasza 22:5, zniszczenie dokonane przez Babilończyków było nieuniknione. Podobnie późniejsza długa historia zabijania proroków oraz hipokryzja religijnych przywódców, aż do czasów naszego Pana, przyczyniły się do zniszczenia Jerozolimy w 70 roku przez Rzymian. W ujęciu dyspensacyjnym ten czas oznaczał wyraźny koniec Wieku

Żydowskiego i początek Wieku Ewangelii. Był to moment, w którym Boża łaska zwróciła się ku Oblubienicy Chrystusa. Święty Paweł opisuje ten zwrot w Rzym. 9:25, cytując proroka Ozeasza: „Nie mój lud nazwę moim ludem i tę, która nie była umiłowana, nazwę umiłowaną”.

Czasy pogan

W ciągu swojej długiej historii Jerozolima, według zapisów doświadczyła 32 wojen, była zdobywana siedem razy i dwukrotnie plądrowana (R1293). Spustoszenie z 70 roku było niezwykle dotkliwe iniosło daleko idące konsekwencje. W 22. rozdziale Jeremiasz zauważył przejawy nieposłuszeństwa i lekceważenia Jahwe oraz zapowiedział nadchodzące spustoszenie. Jezus, dokonując podobnych obserwacji, użył tych samych słów co Jeremiasz. W Księdze Jeremiasza 25:11-12 oraz 29:10 kara Jahwe została ograniczona do 70 lat. Podobnie Jezus, zapowiadając rychłe spustoszenie Jerozolimy, określił ramy czasowe w Łukasza 21:24: „Jerozolima będzie zdeptana przez pogan, aż się dopełnią **czasy pogan**”.

Wyrażenie „aż się dopełnią czasy pogan” jednoznacznie wskazuje na określony przedział czasowy albo limit okresu poddaństwa Jerozolimy. Święty Paweł posługuje się podobnym sformułowaniem w Rzymian 11:25, aby przypomnieć chrześcijanom, że zaślepienie Izraela oraz czas jego niełaski nie będą trwały wiecznie – potrwają jedynie „dopóki nie wejdzie pełnia pogan” (UBG). Oznacza to wyznaczony okres, w którym Kościół ma zostać skompletowany.

Odniesienie naszego Pana do Czasów Pogan szczególnie dotyczy miasta Jerozolimy, która stanowi symbol narodowej niełaski Izraela u Boga, wynikającej z ich ciężkiego nieposłuszeństwa. Jahwe, Król Izraela, dał narodowi wybór między błogosławieństwem za posłuszeństwo a karą za nieposłuszeństwo. W Księdze Kapłańskiej 26:18, 21, 24, 28 ustalony czas kary za nieposłuszeństwo określony jest jako siedem (czasów). Słowo „czasy” nie może odnosić się jedynie do liczby sytuacji, kiedy Izrael był karany, ani też nie może oznaczać literalnych lat, ponieważ kara Izraela trwała znacznie dłużej niż siedem dosłownych lat. Zatem musi ono mieć bardziej symboliczne znaczenie – jako miara zakresu ich kary.

Z Księgi Ezechiela 4:1-6 wynika, że jeden dzień symbolizuje jeden rok, co odpowiada 360 dniom. W związku z tym „siedem czasów” jest równoznaczne z 2520 latami. Odnosi się to do okresu narodowej kary, jaką Izrael poniósł za swoje nieposłuszeństwo. Gdy nasz Pan oznajmił, że Jerozolima będzie deptana przez pogan aż do wypełnienia się czasów pogan, wierzymy, że ten okres rozpoczął się wraz z oblężeniem Babilonu i zniszczeniem Jerozolimy w 606 r. p.n.e.^[3] Zakończył się natomi-

ast na początku I wojny światowej w 1914 r., co daje łączny czas trwania 2520 lat. I wojna światowa zapoczątkowała proces tworzenia ojczyzny dla narodu żydowskiego. Deklaracja Balfoura z 1917 roku ostatecznie doprowadziła do powrotu Żydów do Palestyny i ich ponownego ustanowienia jako narodu w roku 1948.

Każdy kluczowy etap – od błogosławieństwa Melchizedeka, przez ustanowienie stolicy przez Dawida, stworzenie Kościoła, aż po obietnicę Nowego Jeruzalem – podkreśla, dlaczego Jerozolima przez wieki pozostaje symbolem wiary, rozczarowania i niegasnącej nadziei.

Choć kara Izraela oraz zniszczenie Jerozolimy były wynikiem sprawiedliwości Boga, który zawsze działa sprawiedliwie, to jednak nastąpiło pełne nadziei odrodzenie dzięki Jego miłosierdziu, miłości i wierności Jego obietnicom. W Księdze Kapłańskiej 26:44-45 Bóg obiecuje odnowienie po spustoszeniu, aby honorować przymierze zawarte z ojcami Izraela. Jezus opisał spustoszenie, które będzie trwało tylko określony czas (Łuk. 21:24). Z każdym aktem Bożej sprawiedliwości wiąże się późniejsza odbudowa Jego ludu.

W kontekście Królestwa Chrystusa Księga Izajasza 65:18 mówi, że Jerozolima została stworzona, aby była źródłem radości, a Jahwe będzie się z niej radował. Nic

więc dziwnego, że ostatecznym symbolem panowania Jahwe nad narodami jest Nowe Jeruzalem, co zostało ogłoszone w Księdze Objawienia 21:10. Izajasz 2:3 dodatkowo podkreśla centralną rolę Jerozolimy w przyszłym zarządzaniu Królestwem: „Pójdźmy w pielgrzymce na górę Pana, do świątyni Boga Jakuba, i będzie nas uczył dróg swoich, abyśmy mogli chodzić jego ścieżkami, gdyż z Syjonu wyjdzie zakon, a słowo Pana z Jeruzalemu”.

Z analizy proroctwa oraz jego spełnienia w czasie upadku Jerozolimy w 70 roku można wyciągnąć kilka wniosków. Po pierwsze, Boży plan jest pewny i zostanie zrealizowany zgodnie z zamierzeniami. Apostoł Piotr przypomina nam, że Bóg nie zwleka z realizacją swojego planu (2 Piotra 3:9), lecz wypełni wszystkie jego etapy we właściwym czasie. Po drugie, Bóg nie okazuje stronnictwa w swoich sądach – nawet wobec swojego wybranego ludu (Rzym. 2:11-16) – co widać w precyzyjnych wyrokach wydanych na Izrael oraz umiłowane miasto Jerozolimę. Po trzecie, wierność Jahwe Jego obietnicom pozostaje niezachwiana, co zapewnia nas o udziale w tej wierności jako członków klasy obłubienicy Chrystusa. Wierny jest Ten, który nas woła.

Kome Ajise

^[1] Chronologia wojny według Józefa Flawiusza, część 7: Oblężenie i zniszczenie Jerozolimy, marzec 70 – wrzesień 70. <https://josephus.org/FlJosephus2/warChronology7Fall.html>.

^[2] Tamże.

^[3] Uwaga większości redaktorów: według alternatywnej chronologii, która harmonizuje równoległe wydarzenia w Księgach Królewskich i jest wspierana dowodami archeologicznymi, 2520 lat rozpoczęło się w 607 r. p.n.e., kiedy Babilon przekroczył Eufrat, wkraczając do Ziemi Obiecanej.